

Végh József 70 éves

Vannak közöttünk kutatók, barátok, ismerősök, akikkel gyakran találkozunk, akiknek a jelenléte annyira természetes számunkra, hogy észre sem vesszük az idő múlását, a szaporodó évtizedeket. Csak egy-egy kerek szám figyelmeztet bennünket arra, hogy áttekintsük az évfordulóhoz érkezt kolléga életútját, tudományos és közéleti tevékenységét.

Most Végh Józsefet köszöntjük, a magyar néprajzkutatás fáradhatatlan munkását, akit a honismereti mozgalom táborában is éppen olyan jól ismernek idősebbek és fiatalok, mint a hivatásos nyelvjáraskutató, névtanos és néprajzos szakemberek. Mostanában sokat hallunk arról, hogy a tudományok fejlődése és specializálódása révén a kutatói érdeklődés beszűkül, egy-egy szakember csak egészen kis részterületen tevékenykedik. Végh József élete és munkássága éppen ennek az ellenkezőjét példázza.

Debrecenben Csűry Bálint tanítványaként örökre eljegyezte magát a nyelvjáraskutatással, a nyelvészetnek azzal az ágazatával, amely nemigen nevel szobatudósokat. A néprajzi anyaggyűjtés fáradtságos terepmunkával jár, de ez a tevékenység csak annak teher, aki nem látja a feljegyzett adatok mögött az embert, a beszélgető partnert, akinek éppúgy vannak gondjai, bajai, örömei és bánatai, mint mindenki másnak a világon. Végh Józseffel mindig nagy élmény a közös gyűjtőt, mert bámulatos módon tud az emberekkel kapcsolatot teremteni. Miért van annyi ismerőse, barátja, kollégája itthon és határainkon kívül? Azért, mert időt és fáradságot nem kímélve, életkortól, szakmától függetlenül mindenkiel foglalkozik, aki kérésrel fordul hozzá. Hányan és hányan vannak, akiket egy életre ő indított el a kutatói pályán. Az önkéntes néprajz- és nyelvjárásgyűjtők százai tőle kaptak biztatást, ösztönzést, hogy hozzáfogjanak a munkához, aprólékos részletességgel magyarázta el nekik az anyaggyűjtés módját, az adatok valóságú feljegyzésének technikáját.

Még debreceni működése idején adta ki a *Táj- és népkutatás a középiskolában* című könyvét, amelyre ma is a legnagyobb szeretettel emlékezik vissza. Arra a nagy élményre, hogy sikerült tanítványaiban felébreszteni a néprajz utáni érdeklődést. Nem mások nyomdokain, kitaposott utakon járt, hanem ő volt a kezdeményező, számos nagy tudományos vállalkozás és mozgalmi munka elindítója. Az *Őrségi és hetési nyelvátlasz* az első olyan nyelvöldrajzi vizsgálat Magyarországon, amely egy-egy tájegység nyelvjárását komplex módon mutatja be, tanulságait valamennyi később megjelent atlasz gyűjtője, szerkesztője hasznosította. Az, hogy a felszabadulás után soha nem tapasztalt módon felvirágozott a néprajzi és nyelvjárásgyűjtő mozgalom, az is két úttörő egyéniség, Végh József és Morvay Péter nevéhez fűződik. Megteremtették a szervezeti kereteket, a pályázati rendszert, színvonalas társadalmi gyűjtőket verbuváltak az ország egész területéről, akiknek dolgozatai nemcsak megbízható adattári források, hanem közülük számos nyomtatásban is megjelent, bekerült a tudományos élet vérkeringésébe.

Ilyen társadalmi háttér mellett vált országos mozgalommá Végh József másik nagy kezdeményezése, a földrajzi nevek összegyűjtése és közzététele, amely határainkon kívüli tudományos körökben is méltó elismerést váltott ki. A Zala megyei kötet lett a minta, a további megyék – Somogy, Tolna, Vas, Veszprém, Heves – is az ott bevált módszereket követték, nemcsak a szervezésben, hanem az anyag közzétételében, a kiadványok szerkesztésében is.

1982. szeptember 28-án a Magyar Nyelvtudományi Társaság felolvasó ülésén köszöntötte a 70 éves Végh Józsefet. Harmatta János akadémikus a Magyar Tudományos Akadémia nevében meleg hangú üdvözlő beszédben méltatta az ünneplott tudományos érdemeit és közéleti tevékenységét, Balassa Iván a Magyar Néprajzi Társaság üdvözlését tolmácsolta, Székely György pedig átadta a Hazafias Népfront Országos Tanácsának kitüntetését, a Népfront Érdeméremet.

Folyóiratunk 1977-ben, nyugdíjba vonulása alkalmából már köszöntötte őt, külön kiemelve annak jelentőségét, hogy a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa sem feledkezett meg az elismerésről, a Munka Érdemrend ezüst fokozatával tüntette ki (Honismeret 1977. 5. szám 40. old.). Most, 70. születésnapján a Honismereti mozgalom minden munkatársa nevében ismét meleg szeretettel üdvözljük Végh Józsefet, erőt, egészséget kívánunk neki, többek között azzal a nem titkolt önző szándékkal is, hogy még hosszú ideig vehessük igénybe a tudományos kutatómunka, a szervezés és a mozgalom területén szerzett gazdag tapasztalatait.

Vámos László felvétele